

I lederen i Kosmorama 93 kunne man læse: „Bladet bør ikke være præget af nogle enkelte mere eller mindre tilfældige og lige gyldige filmsyn.“ (Ph. Lauritzen) og „Ned med Warhol! Hollywood leve!“ (M. Pii). Man undres derfor over på en prominent plads at finde Chr. Braad Thomsens „Farvel til filmen“, der må betragtes som et eksempel på en enkelt persons lige gyldige filmsyn og ovenikøbet er en hyldelse til Warhol og et angreb på Hollywood. Men det er da kun godt, at Kosmorama er så åbent, at det publicerer artikler, der er i strid med redaktionens mening.

Chr. Braad Thomsen, hvad er det, du har på hjerte? Ud fra Godard-citatet forstår man, at du vil slå et slag for filmens sprog. Med baggrund i citatet postulerer du, „at Hollywoods æstetiske og økonomiske imperialisme er den største trussel mod filmkunsten,“ og med en storpolitisk analogi konkluderer du, at denne imperialisme må bekæmpes med alle midler. Du er villig til at ofre filmkunst

på filmsprogets alter. „Det er et spørgsmål, om den, der kæmper for filmens frihed, kan acceptere, at der måske nu og da laves vedkommende film for Hollywood-kapital, eller om man ikke retfærdiggjort af kampens hede må fremstille tingene propagandagtigt.“

„Jeg tror ikke mere, det er muligt at give en vedkommende skildring af mennesker og problemer i det hollywoodske sprog,“ skriver du. Filmens etik går altså ud på at skildre mennesker og problemer vedkommende, og til det formål skal filmsproget, filmens æstetik, bruges.

Det gængse filmsprogs falit demonstrerer du med Hollywoods behandling af raceproblemet. „Man kan ikke lave film FOR menneskelig forskelbehandling,“ skriver du og påstår derved, at man gerne ville lave sådanne film, men af anstændighed undlader at gøre det. Men det er jo din egen anstændighed, der spiller ind! Hvad der er anstændigt eller ikke i et samfund, afhænger af dets moral, og kan det i et samfund svare sig at lave racistiske film, må dets moral være racistisk, og følgelig kan man lave racistiske film i anstændighedens navn. Du skyder Hollywood en bestemt moral i skoene, for omgående at fordømme denne moral ud fra din egen moral. Du skriver, at man af økonomiske grunde dårligt kan lave film for menneskelig ligeberettigelse; gøres det endeligt, filmer man dydsmønsteret Sidney Poitier, som selv guvernør Wallace ville spise til middag med, og benytter et klichébefængt formsprog, der automatisk beskytter mod vitale, menneskelige problemer. Raceproblematikken holdes på afstand, fordi Sidney Poitier spiller Cary Grants rolle. Havde du ikke på forhånd vedtaget, at Hollywood ikke kan lave film for menneskelig ligeberettigelse, kunne du måske have indset, at man netop ved at anvende Sidney Poitier i Cary Grants rolle formidler filmens budskab til et stort publikum.

Du finder derimod, at „Portrait of Jason“ beskæftiger sig seriøst med racesituationen og er „et vidnesbyrd om, hvor-

dan et samfund forkrøbler og invaliderer sine borgere,“ ja ved i 90 min. at stille dem offentligt til skue under et forstørrelsesglas. „Filmen er æstetisk uudholdelig som Jasons hverdag er det. Er det muligt at formulere et uudholdeligt indhold i et uudholdeligt formsprog? Hvad mening har en aktuel, politisk films indhold, når det ikke formidles til et stort publikum? I din iver for at fremme ét bestemt filmæstetisk synspunkt ofrer du først filmkunsten og nu også filmens etik.

Også i dine betragtninger over „Z“ forråder du filmens etik. Om man finder, at Costa-Gavras ved at anvende Yves Montand lefler for publikum, eller at han gennem Yves Montand gør et større publikum harmfuldt over Lambrakis-mordet, må afhænge af, om man sætter filmens æstetik eller dens etik højest. I eksemplerne sætter du æstetikken højest, så det undrer mig ikke, at du til sidst helt dropper indholdet. Det er i strid med, hvad du tidligere gav udtryk for: at filmens æstetik skulle tjene et etisk formål. Derfor lader du „formen som indhold eller mediet som budskab“ stemme overens med Lenin-citatet. „Etikken er fremtidens æstetik.“ Men etikken udtrykkes nu engang i INDHOLDET og æstetikken i FORMEN, så Lenin mener som god bolchevik, at formen blot skal tjene til at formidle hans budskab. Så hjælper det ikke at hævde, at det hollywoodske filmsprog ikke kan formidle et budskab på en vedkommende måde, når man alligevel indrømmer, at visse instruktører er yderst vedkommende, selv om de anvender dette filmsprog.

Dit problem er i virkeligheden elementært og er opstået for mange tænkere før dig. Man opstiller en teori og opdager så, at den er i uoverensstemmelse med ens emotionelle præferencer. Man kan så enten passe teorien og præferencerne sammen, og derved lave noget indviklet

juks, eller man kan simpelt hen indrømme, at teorien er forkert. Du derimod opstiller teorien og indrømmer så, at den ikke rigtigt kan passe, for at ende i en tåget formulering af, at der vist er mere mellem himmel og jord, end vi dødelige kan fatte. Derved bliver dine betragtninger meningsløse og uinteressante undtagen som debatoplæg, så jeg vælger at betragte dem som et sådant og giver bolden videre med denne påstand: det er hverken én bestemt etik eller én bestemt æstetik, der gør kunsten vedkommende, men udelukkende kunstnerens kompetance. – Så med lidt øvelse kan man godt filme den pige, man elsker, med en 35 mm Arriflex, og hvis man rigtigt opper sig, kan man måske ovenikøbet filme hende i 70 mm SuperPanavision technicolor med stereofonisk lyd.

Ul Jørgensen.

Jeg har nu med glæde holdt „Kosmorama,“ i over 2 år. Og så opdager jeg pludselig, at jeg ikke kender kriteriet for filmenes rækkefølge i minikritikken. Simpel sammentælling af stjerner har jeg ved fintælling fundet ud af ikke kan være løsningen. Hvordan placeres de så? – for et overblik giver jo netop illusionen om en kvalitetsrækkefølge.

Måske har flere af Deres læsere haft samme tanker.

Løvrigt synes jeg modsat „die asta“, at minikritikken er værdifuld. Dens primære formål er nemlig at vise, at også eksperterne kan være vildt uenige om en films kvalitet.

Med venlig hilsen og tak for et godt filmtidsskrift.

Jens Emil Nielsen
Korsør

Svar: Filmenes placering findes ved simpel sammentælling af stjerner divideret med antallet af stjernegivere. Ofte vil der dog være tilfælde, hvor rækkefølgen ikke er helt nøjagtig, fordi det adskillige gange sker, at en eller flere af minikritikkens deltagere telefonisk uddeler stjerner, efter at regnskabet er lavet og skemaet stillet op.